

37155

Krščanski delavci, združite se!

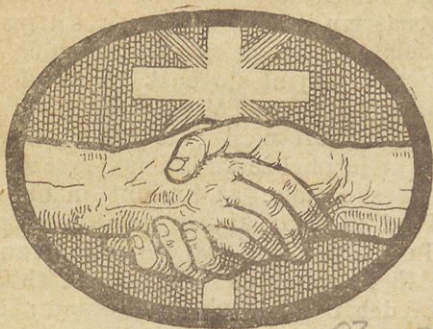
1894.

1904.

Ob desetletnici
krščansko-socialnega gibanja
med ljubljanskim delavstvom.

Cena 10 vin.

Čisti dobiček je namenjen 'Slov. katol. del. društvu' v Ljubljani.

V Ljubljani 1904.

Samozaložba. Katoliška tiskarna.

030033931

Z ozirom na to, da se med delavci vedno bolj širi cerkvenemu in državnemu redu nevarna agitacija, izreka prvi slovenski katoliški shod prepričanje, da se mora delavski stan s primernimi sredstvi zopet pridobiti za krščanski red. V ta namen naj bi se snovala katoliška delavska društva ter med delavci razširjali dobri in poučni spisi o socialnem gibanju

I. slovenski kat. shod.

Pred desetimi leti je bilo. Božja volja pač je morala biti, da je služil sv. mašo na Šmarni gori za delavstvo ljubljanske predilnice mlad navdušen duhovnik, takratni stolni vikar, dr. Janez Ev. Krek. Pač mu je bila gotovo v mislih resolucija I katoliškega shoda, koje besedilo smo postavili geslo našemu članku, ko je vprašal pri kosilu delavce, jeli bi ne bilo mogoče ustanoviti v Ljubljani slovenskega katoliškega delavskega društva. Misel, sprožena takrat, se je hitro uresničila; te besede mladega moža, ki je imel že veliko preje vneto srce za delavske sloje: za kmečki in obrtni in zlasti tudi za delavski stan, so padle na prava tla. In kako bi ne, saj jih je izpregovoril mož, ki je rekel na I. slov. kat. shodu v splošni debati o delavskem vprašanju: „Predstavljati si moramo, da ne delimo delavcem milosti, ampak pravico. Dva pojma sta zmedena in kriva vse socialne prekucije: denar in človek. Denar je vse, človek ni nič, to je ravnilo sedanje dobe. Vrniti moramu

denarju pravi pojem, ki ga ima pred Bogom, v krščanstvu, tako tudi človeku. Delavcu se mora dati priložnost, da dobi kako stvar, katero imenuje svojo; zato ima vsak pravico, tudi delavec. Dalje ima pravico razvijati svoje zmožnosti. Človek je lahko sedaj le svobodno hudoben. Človek ima dolžnost priti v nebesa, zato je ima tudi pravico priti v nebesa. Pravico ima tudi, da živi v materielnem blagostanju. Človeku je treba vrniti to, kar je človek, in denarju, kar je denar. Sedaj je v denarju življenje, človeška družba je pa mehanizem. Nobena stvar tako hitro ne raste, se tako ne razmnožuje, kakor denar. Naše želje so mnogo večje, kakor jih tukaj moremo in smemo izražati. Naj bi torej sleherni premišljal, kaj je denar, kaj je b-l, kaj je v socialnem, kaj v političnem življenju. Naj se premotrivajo ta vprašanja, da bode ob času potrebe nekaj mož pripravljenih, ki bodo bistrega očesa pomagali zidati novo poslopje na krščanski podlagi.“

Misel, katero je sprožil dr. Krek ob izletu delavstva ljubljanske predilnice, junija 1894., se je zelo hitro uresničila. V nedeljo, 22. julija 1894, že je bil v ljubljanskem „Rokodelskem domu“ osnovalni shod „Slovenskega katoliškega delavskega društva“ v Ljubljani, katerega je sklical Josip Gostinčar, takrat paznik v predilnici. Na shodu je govoril poleg Gostinčarja in dr. Kreka tudi drž. in dež. poslanec Fr. Povše. In pričela se je resna doba dela za združevanje slovenskega delavstva na podlagi krščanskih načel. Tako v Ljubljani kakor tudi drugod po Kranjskem je priredilo „Slovensko katoliško delavsko društvo“ mnogo shodov, katerih sad

so bila razna delavska in gospodarska društva. „Slov. katol. delavsko društvo“ pa ni omejilo svojega delovanja samo na Kranjsko; tudi na Štajerskem, Koroškem in Primorskem je sejalo seme krščanske demokraške ideje po svojih govornikih. „Slov. katol. delavsko društvo“ je bilo prvo, ki je že leta 1896. v svoji seji in potem na velikem javnem shodu razglasilo boj za splošno in enako volivno pravico. Tudi za kmečko ljudstvo je priredilo kršč. soc. delavstvo, odkar se je ustanovilo „Slov. kat. delavsko društvo“ v Ljubljani, mnogo shodov.

Ustanovil se je takoj prvo leto delavski časopis „Glasnik“, ki je s krepko besedo po geslu „Krščanski delavci, združite se!“ probujal delavstvo in je poučeval v boju za svoj delavski ponos delavske pravice in čast. Prenehal je leta 1899. in se umaknil „Slov. Listu“. Misel za delavski list pa ni zamrla in ravno sedaj se snuje delavski strokovni časopis.

Drugod je leta in leta kršč. delavska organizacija ostala le v okvirju kat. delavskih društev, ne tako pri nas. Kar se je zamudilo na tem polju preje, dohitelo se je v zelo kratkem času, in prehitela je slov. kršč. delavska organizacija v marsikaterem oziru starejše kršč. delavske organizacije drugod. Zlasti velja to za delavska konsumna društva, katerim so sledila tudi gospodarska društva za kmečki stan. Gospodarska naša organizacija je sedaj močna, in mnogo, zelo mnogo zaslug zato imajo tudi govorniki „Slov. kat. delavskega društva“, ki so z največjo vnemo propagirali zadružno misel med slovenskim ljudstvom.

Določili in sprejeli so socialni načrt delavskih stanov na shodu 13. oktobra 1895. Poročevalci, ki so sestavili in utemeljevali ta načrt, so bili gg. dr. Krek, dr. Vinko Gregorič, dr. Žitnik, Fr. Ban in Gostinčar. Po tem načrtu, ki v marsikakem oziru prekaša krščansko-socialne načrte socialnih organizacij drugod, je bilo programatiško določeno nadaljno delo katoliške demokracije slovenske in ta načrt je sprejel tudi II. slovenski katoliški shod v polnem obsegu kot socialen program slovenskih katoličanov.

Leta 1897. so bile prvič volitve v peto kurijo. Takrat se je pač med delavstvom pokazalo, kako daleč je že prodrla krščanska misel med delavstvo. Dr. Krek je zmagal nad vsemi nasprotniki z velikansko večino. Seveda so besneli nasprotniki. V „Slovenskem Narodu“, ranjkem „Delavcu“ in sedanjem „Rdečem“ raporju“ je vedno mrgolelo napadov na krščansko misleče delavstvo in na njegove voditelje: Bili so in so še boji po listih, po shodih in po družbah.

Ljudstvo se je pa menilo za te napade toliko, kakor za lanski sneg. Ono je šlo mirno in navdušeno svojo pot v boju za preobrazbo človeške družbe po večno resničnih načelih krščanske pravice.

Preje kakor drugod so se sprijaznili pri nas katoliški konservativni krogi z načeli krščanske demokracije, in katoliško narodna stranka je danes istinito prava katoliško demokratična stranka in taka bo ostala, upamo, tudi v prihodnjosti.

V boju za ljudske pravice se je izvršilo, smelo smemo trditi, popolno zedinjenje

krščan. soc. delavstva z ljudsko katoliško slovensko narod. stranko, kar se je že brezštevlnokrat dokazalo na shodih in zlasti tudi na II. slovenskem katoliškem shodu v Ljubljani.

Istotako je pa tudi gotovo, da ima slovensko krščansko soc. delavstvo izvršiti še mnogo, mnogo dela tako na političnem, kakor tudi na gospodarskem polju. Posamezna kršč. delavska društva morajo gledati, da imajo vedno čim največje število članov, v marsikaterem kraju na Slovenskem je še potrebna ustanovitev kršč. delavskega društva.

Potrebno je zlasti, da slov. kršč. soc. delavstvo zasnuje mogočno strokovno organizacijo, ki se je že semtertje pričela. Drugo desetletje kršč. soc. delavstva na Slovenskem bodi posvečeno izpolnitvi strokovnega združevanja!

Največjo pozornost bode pač moralo delavstvo obračati tudi na zmernostno gibanje. Upamo, da se bo doseglo mnogo tudi na tem polju, saj imamo med delavci in delavkami tudi že popolne abstinente. Da se ne sme zanemariti organizacija ženskega delavstva, je umevno samoobsebi.

Na političnem polju se mor nadaljevati boj za splošno in direktno volivno pravico, za starostno zavarovanje, določitev minimalnega delavnega časa, izvesti se mora preosnova obrtnega reda in delavsko zavarovalno-obrambne zakonodaje itd. itd. Tudi obramba proti nasprotnikom, bodisi že

načelnim soc. demokratom in liberalcem, ali narodnostnim, ne sme zaspati!

Pri velikih nalogah, ki jih mora še iz vršiti slov. krščansko socialno delavstvo, pa moramo reči: Veliko je dela, a žal še pre malo je delavcev. Zato pa pozivljamo sposobne moške raznih stanov in zlasti delavce same: Izobrazujte se v socialnem vprašanju in vztrajno in neumorno delujte na tem polju, da nam prihodnje desetletje uresniči to, kar doslej še ni bilo mogoče storiti.

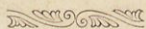
Tako smo prejadrili prvo desetletje. Če slov. katol. delavsko društvo sedaj ni ravno močno, je vzrok le v tem, ker so delavci združeni po različnih krščansko - socialnih organizacijah. Upamo pa, da ravno sedaj ob desetletnici društvo zopet oživi, da kot pred desetimi leti zopet danes nastopimo svojo delavno pot omlajeni, poživljeni, krepki v svojem prepričanju, da v polni meri izvojujemo boj, ki si ga je načrtalo to društvo v korist delavcev.

V to pomagaj Bog in Mati Božja, naša zaščitnica na Šmarni Gori.

Dne 12. junija bo obhajalo slov. kršč. socialno delavstvo na Šmarni gori desetletnico svoje ustanovitve.

Bodi ta dogodek naši organizaciji v bodrilo iz vzpodbujajo! Ako združene moči vseh nasprotnikov niso mogle udušiti skromnih začetkov te organizacije, tem manj jo bodo mogle zatreti zdaj, ko se je v boju okrepila, ko ima za seboj izkušnje in uspehe.

Naprej na delo krščansko za blagor našega ljudstva!

J. Ev. Krek
Naša pesem.

Bratje, tesno se združimo,
Pojmo vnetega srca!
Svetu glasno naznanimo,
Da smo jednega duha!
K zmagi prapor naš se vije,
V varstvu Matere Marije;
Njemu ne preti propast.
Delu veje v slavo, v čast!

Bog nas je za srečo vstvaril;
V kazen pa zaprl nam raj;
Glavo, roki nam podaril,
Da dobimo ga nazaj.
Zakon dela svetu dan je,
Svet brez dela so le sanje.
Delo je človeku last:
Delu slava, delu čast!

Narod naš je narod dela,
Bojnih zmag si ne želi,
V delu zarja mu vesela
Trajne zmage se blišči:
Slave dom mu ni bojišče,
V vstrajnem delu si je išče.
V delu ima on oblast,
V delu slavo, v delu čast.

V Nazaretu pri tesarju
Delal večni je Gospod,
In vesoljstva tam Vladarju
Lil je s čela truda pot;
Zdaj z nebes se v nas ozira,
Nas tolaži in podpira,
In nam daje upa slast,
Da še vrne delu čast.

A gorje mu, kdor nesrečen
Se samo prsti drži,
Mu neznan namen je večni,
Sreče si le tod želi.
V teh željah, da tukaj srečo
Zamenjali tam bi z večjo,
Trdno stojmo kakor hrast,
Delu pojmo slavo, čast!

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIJINICA

00000465048